

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมดนตรีไทใหญ่ในรัฐชาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมดนตรีไทใหญ่ในด้านการบรรเลงเครื่องดนตรีประเภทกลองกันยาว กลองมองเซิง เครื่องสาย เครื่องตี และเครื่องเป่า ศึกษาพิธีกรรมและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรี รวมทั้งศึกษาสัญลักษณ์และความหมายของเครื่องดนตรีไทใหญ่ ซึ่งสามารถสรุปประเด็นที่ค้นพบได้ดังนี้

การตีกลองกันยาวในการแห่งานบุญเริ่มต้นด้วยการตีมองและกลองกันยาว มีการตีลักจังหวะระหว่างกลองกันยาวกับมอง วิธีการตีกลองมักตีด้วยเสียงเบ๊งหรือการตีเปิดมือให้เกิดเสียงดัง ทำนองกลองกันยาวมีหลากหลาย การตีกลองกันยาวประกอบการฟ้อนนกกินยมิตีเสียงเบ๊งหรือเสียงดังส่วนใหญ่ การตีกลองกับการฟ้อนโตพบลักษณะการทอนทำนองกลอง ส่วนการตีประกอบการรำก่าปั่นกลองนิยมชอยพยางค์ถี่ และมีการทอนทำนองดอยฮอรันเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย เสียงแต่ละสายจะลดหลั่นห่างกันลงมา เป็นคู่ ๕ เพลงจาดไคมีการใช้เสียงครบ ๗ เสียง มีการใช้มากถึง ๑๐ เสียง ทำนองร้องกับทำนองดอยฮอรันมีทั้งการ “ลักจังหวะ” เป็นส่วนมาก การร้องพบลักษณะร้องแบบ “๒ พยางค์เสียงชิดกันแล้วเว้นวรรค” นอกจากนี้ ทำนองร้องกับทำนองรับของดอยฮอรันกับการร้องความแต่ละวรรคเพลงจะยึดเพียงโครงสร้างเพลงเป็นส่วนใหญ่ โดยทำนองดอยฮอรันจะสีทำนองห่างกว่าทำนองร้อง อัตราจังหวะความสั้นยาวระหว่างทำนองร้องกับทำนองดอยฮอรันไม่กำหนดว่าต้องเท่ากัน ทำนองรับของดอยฮอรันจะมีการแถมท้ายอีก ๒ ห้องเพลง เพื่อย้ำเสียงลูกตกอีกครั้งหนึ่งเกือบทุกวรรค ทำนองรับของดอยฮอรันมีการ “ตัดหัวแถมท้าย” ทำนองความล่อง คงมีการวางน้ำหนักเสียงของลูกตกลดหลั่นจากเสียงสูงมาเสียงต่ำในทุก ๆ วรรคเพลง ทำให้ทำนองมีความลงตัวสัมพันธ์กัน กลวิธีการบรรเลงของดอยฮอรันปรากฏกลวิธีการบรรเลงหลัก ๆ อีก ๔ รูปแบบ ได้แก่ การขย่มนิ้ว การสีเลื่อนไหลนิ้วหรือการสีรูดนิ้ว การขยี่นิ้ว และการสีพรมนิ้ว พร้อมกับการสับคิ้ว ๓ พยางค์เสียง สำหรับการสีขย่มสายมักใช้กับเสียงที่อยู่ในห้องคู่และท้ายกลุ่มทำนองเพลง การสีขยี่นิ้วมักทำเพื่อเป็นการเน้นเสียงลูกตกเสียงใดเสียงหนึ่ง และมักจะขยี่ในทำนองขึ้นต้นก่อนทำนองร้องเป็นส่วนใหญ่

ในด้านเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีพบว่ามี ๒ ประเภท ได้แก่ ประเภทแรก มองเว้ง เป็นเครื่องดนตรีที่มีลักษณะคล้ายกับฆ้องวงของไทยแต่วางเรียงเป็นแผง ประสมอยู่ในวงจำไต ทำหน้าที่ดำเนินทำนอง โดยมีบทบาทสำคัญกับผู้ขับร้องและนางรำ ประเภทที่ ๒ ปาตนา มีลักษณะคล้ายระนาดเอกเหล็กของไทย ปัจจุบันไม่นิยมนำมาใช้ในวงจำไต จังหวะกลองที่ใช้ในวงจำไตเรียกว่า เช่าลงปัด มี ๑๒ จังหวะ แบ่งออกเป็น การบรรเลงดนตรีที่ไม่ประกอบการแสดง การบรรเลงประกอบการรำรำและการแสดง และการบรรเลงเมื่อปิดม่านเพื่อเตรียมการแสดง ปัจจุบันการตีกลองเช่าลงปัด ๑๒ จังหวะนั้นหาผู้ตีได้ยาก เนื่องจากขาดการสืบทอดความรู้

ด้านพิธีกรรมและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีพบว่า การถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีไทใหญ่เป็นไปอย่างมุขปาฐะและมีการเรียนรู้แบบครูพักลักจำ การตีกลองกันยาว พบผู้ชำนาญเป็นผู้สูงอายุเป็นส่วนใหญ่ ศิลปินอาวุโสหลายท่านได้ถ่ายทอดวิชาแก่เยาวชนรุ่นหลังอยู่บ้าง ในด้านพิธีกรรมและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดดนตรีนั้นพบว่า ศิลปินกลองกันยาวส่วนใหญ่ไม่ประกอบพิธีไหว้ครู แต่สำหรับศิลปินลิเกจำไตนั้นยึดถือในการไหว้ครู ณ เวทีการแสดง นอกจากนี้ยังพบว่า พิธีกินอาจเป็นพิธีกรรมกินน้ำกระดาสาลงยันต์เพื่อบูชาครูสุรสติ เป็นการเสริมสร้างความมั่นใจในการแสดงแก่ศิลปิน พิธีกรรมการไหว้ครูสุรสติสะท้อนถึงความเชื่อแบบผสมผสานระหว่างสิ่งเหนือธรรมชาติกับความเชื่อตามพุทธคติ ซึ่งชาวไทใหญ่ยึดถือในการดำรงชีวิต

การศึกษาสัญลักษณ์และความหมายของเครื่องดนตรีไทใหญ่ ได้แก่ กลองกันยาวในเมืองลีป้อ พบว่ากลองกันยาวที่สำคัญในเมืองลีป้อ ๖๒ ใบ แบ่งออกตามความสำคัญได้ ๔ ประเภท ประเภทแรกเป็นกลองกันยาวที่มีความสำคัญเชิงประวัติศาสตร์ ประเภทที่ ๒ มีความสำคัญในเชิงพิธีกรรม ประเภทที่ ๓ เป็นกลองที่มีสัดส่วนงดงามเหมาะสมเป็นต้นแบบซึ่งเป็นกลองเก่าชำรุด ไม่สามารถใช้งานได้แล้ว และประเภทที่ ๔ เป็นกลองที่ได้รับการยืนยันว่าเป็นกลองที่มีเสียงดี จากการวิจัยพบว่า ไม้ที่ใช้ทำหุ่นกลองทำจากต้นไม้มงคล หนัสน้ำกลองทำจากหนักรั่ว และหนังเลียงผาซึ่งถือว่าเป็นสัตว์มงคลในรัฐชาน สัญลักษณ์ที่ใช้ในการตกแต่งกลองกันยาวพบรูปทรงเรขาคณิต เช่น วงกลมและสามเหลี่ยม ใช้มากกว่ารูปทรงจากธรรมชาติ เช่น ดวงดาว กลีบดอกไม้มือที่ใช้ตกแต่งกลองกันยาวมากที่สุดคือ สีเหลือง สีเขียว และสีแดง ทั้งรูปทรงและสีที่ใช้ตกแต่งกลองกันยาวมีความหมายสัมพันธ์กับสีที่ใช้เป็นสัญลักษณ์ของรัฐชาน

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากชาวไทใหญ่มีการรวมตัวกันอยู่ในรัฐต่าง ๆ นอกเหนือจากรัฐชาน ในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา จึงสมควรศึกษาวิจัยเรื่องวัฒนธรรมคนตรีไทใหญ่ในรัฐอื่น ๆ ด้วยเพื่อรวบรวมองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมคนตรีไทใหญ่ได้อย่างครอบคลุม